

FCG.

Finnish
Consulting
Group

Pispalan entisen neuvolatontin asema- kaava nro 8985

LEPAKKOSELVITYS

Tampereen kaupunki

Kärkkäinen Jari

16.8.2024

P51023P002

Sisällys

Pispalan entisen neuvolatontin asemakaava nro 8985	3
1 Johdanto	3
2 Selvitysalue	3
3 Lähtötiedot ja menetelmät.....	4
3.1 Lähtötiedot	4
3.2 Maastotyöt	5
3.3 Uhanalaisuusluokitus ja luontodirektiivi	6
3.4 EUROBATS	7
3.5 Lepakoiden käyttämien alueiden luokitus	7
3.6 Epävarmuudet	8
4 Tulokset.....	8
5 Johtopäätökset ja suositukset	10
6 Lähteet	10

Kuvaluettelo

Kuva 1. Selvitysalue on rajattu tummansinisellä katkoviivalla ja Pispalan entinen neuvolan tontti, alustava kaava-alue turkoosilla viivalla (Tampereen virastokartta https://georaster.tampere.fi/geoserver/wms).....	3
Kuva 2. Ilmakuva vuodelta 2022 (Tampereen ilmakuva 2022, https://georaster.tampere.fi/geoserver/wms)	4
Kuva 3. Selvitysalueella on muu lepakoiden käyttämä alue (pohjanlepakon ruokailualue, havainto 13.–14.8.2024) ja selvitysalueelta on kulkuyhteys Pättiniemenpuiston Pyhäjärveen ranta-alueelle, mistä on aikaisemmin tehty havaintoja pohjalepakoista.....	9

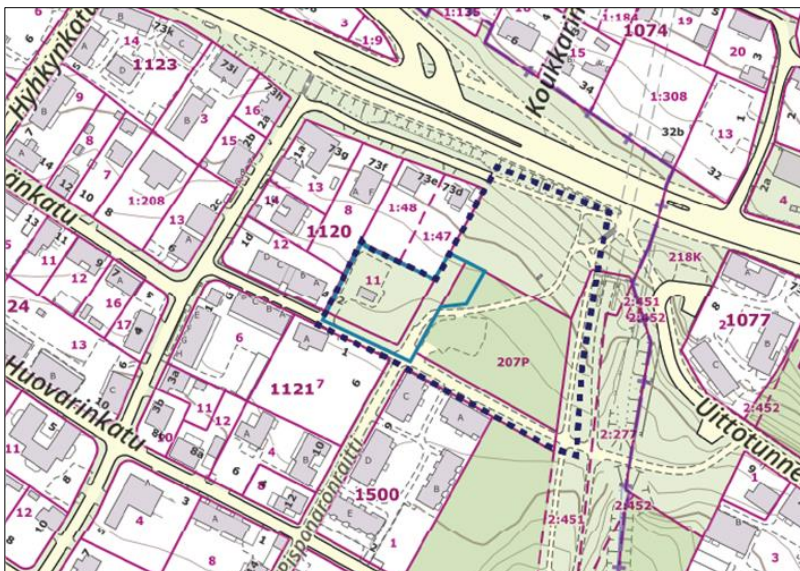
Pispalan entisen neuvolatontin asemakaava nro 8985

1 Johdanto

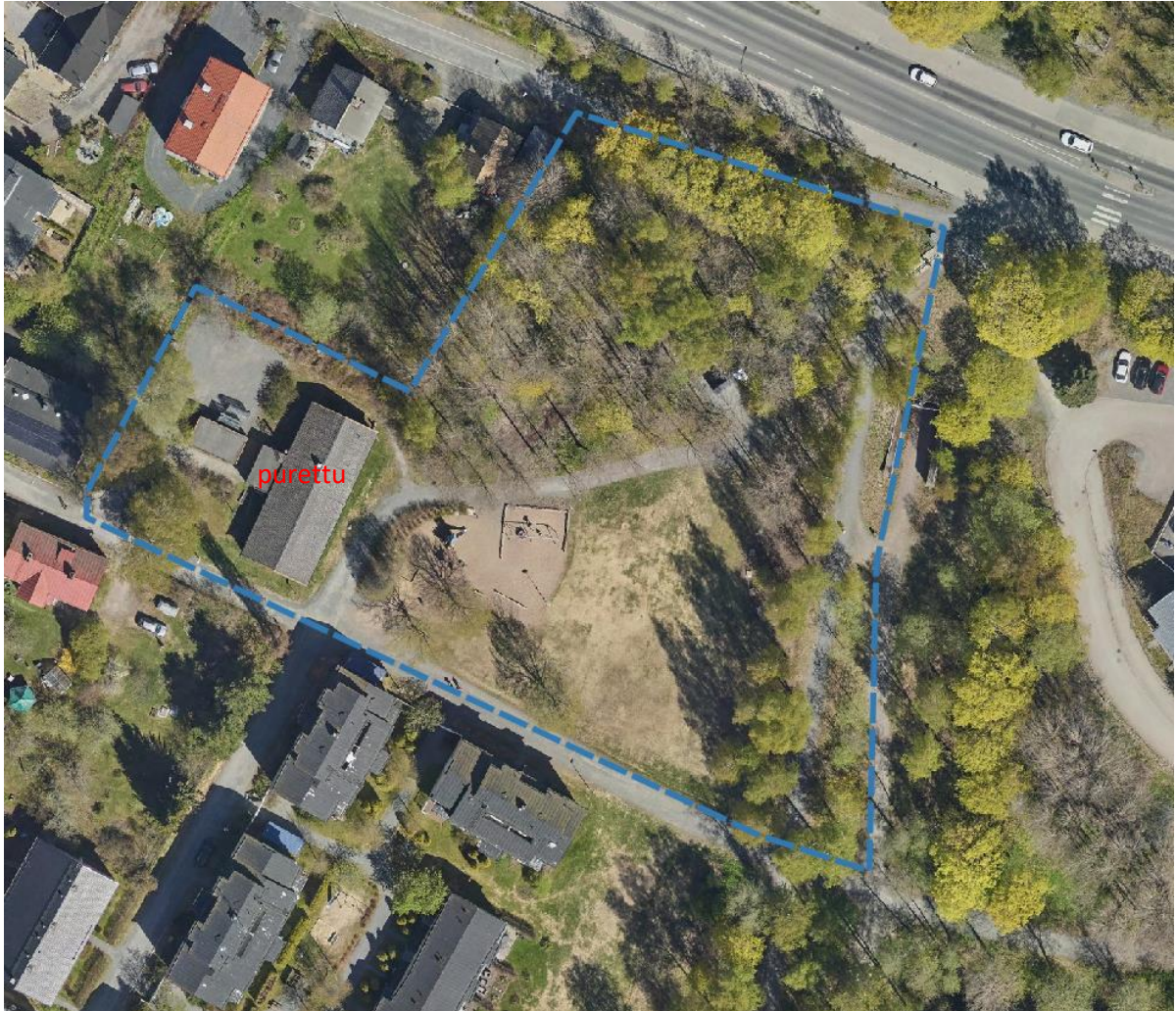
Tämä Pispalan entisen neuvolatontin asemakaavan nro 8985 lepakkoselvitys on laadittu Tampereen kaupungin toimeksiannosta FCG Finnish Consulting Group Oy:ssä. Selvityksen on laatinut biologi, FM Jari Kärkkäinen. Työn tavoitteena oli selvittää alueella esiintyvä lepakkolajisto, lepakoille tärkeät ruokailualueet ja siirtymäreitit sekä mahdollisuuksien mukaan paikallistaa lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Selvitystä voidaan käyttää hyväksi alueen maankäytön suunnittelussa.

2 Selvitysalue

Pispalan entisen neuvolatontin asemakaava-alue on Hyhkyn kaupunginosan korttelin 1120 tontti 11 ja viereistä puistoaluetta. Alue sijaitsee noin 3,5 km keskustasta länteen, osoitteessa Kyläsepänkatu 2. Tontin pinta-ala on 1 188 m² ja se rajautuu itäreunalta Pättiniemen puistoon. Selvitysalueeseen kuuluu asemakaava-alue ja osa Pättiniemen puiston pohjoisosasta, rajautuen Pispalan uittotunneliin. Selvitysalueen sijainti on esitetty kuvassa 1 ja luonne ilmenee kuvasta 2.

Kuva 1. Selvitysalue on rajattu tummansinisellä katkoviivalla ja Pispalan entisen neuvolan tontti, alustava kaava-alue turkoosilla viivalla (Tampereen virastokartta <https://georaster.tampere.fi/geoserver/wms>).

Kuva 2. Ilmakuva vuodelta 2022 (Tampereen ilmakuva 2022, <https://georaster.tampere.fi/geoserver/wms>).

Selvitysalueen pohjoisosalla ja itäreunalla on puustoa ja eteläosalla on avointa nurmikenttää. Pispalan entisen neuvolatontti on avoin.

3 Lähtötiedot ja menetelmät

3.1 Lähtötiedot

Varsinaiselta selvitysalueelta ei ollut käytössä aiempia lepakkoselvitystietoja.

Vuonna 2008 tehty Tampereen Pispalan lepakkokartoitusalue ulottui Pispalan uittotunnelin osalle, aivan Pispalan entisen neuvolatontin selvitysalueen rajalle. Siinä kartoituksessa tarkoituksena oli löytää lepakoiden käyttämiä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja, kulkureittejä

sekä tärkeitä ruokailualueita (Siivonen & Wermundsen 2008). Pispalan uittotunnelien alueelta ei tehty lepakkohavaintoja. Selvityksen mukaan pohjanlepakkoja tavattiin erityisesti Pättiniemenpuiston Pyhäjärveen liittyvillä ranta-alueilla.

Vuonna 2009 tehtiin Pispalan alueelta lepakkokartoituksen tarkennus (Virtanen & Vihervaara 2009). Tässä talvehtimispaikkojen kartoituksessa tutkittiin Pispankatu 51, Pispalan uittotunnelit sekä Pyyrikintie 39:n kohdalla sijaitseva kallioon louhittu luola. Vanhemmasta uittotunnelista löydettiin yksi talvehtiva pohjanlepakko, mutta muista kohteista ei tehty lepakkohavaintoja.

- Pispalan lepakkokartoitus 2008 (Siivonen & Wermundsen 2008).
- Pispalan lepakkokartoituksen tarkennus 2009 (Virtanen & Vihervaara 2009).

Lähtötietoina on käytetty mm. seuraavia aineistoja:

- Bat Surveys – Good Practice Guidelines (Bat Conservation Trust 2007).
- Bats of Britain and Europe (Dietz & Kiefer 2016).
- Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 2023).

3.2 Maastotyöt

Selvitysalueella esiintyvä lepakkolaisto ja lepakoille arvokkaat alueet sekä siirtymäreitit kartoitettiin yöaikaan tehtävällä detektorikartoituksella Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen kartoitusmenetelmiä soveltaen (SLTY 2023). Kartoitus toistettiin kolme kertaa kesän 2024 aikana.

Lepakkoselvityksen maastoinventoinnit tehtiin 16.6.–17.6.2024, 9.7.–10.7.2024 ja 13.8.–14.8.2024 noin klo 21.30–3.00 välisenä aikana.

Ensimmäisellä maastokäynnillä alueeseen tutustuttiin jo päiväsaikaan kiertämällä alue tarkkaan läpi. Selvitysalue kartoitettiin öisin kävelemällä selvitysalue lävitse kahteen kertaan ja samalla kuunnellen detektorilla lepakoiden ultraääniä. Havainnot merkittiin kartoille.

Selvitys tehtiin aktiivikartoitusmenetelmällä ja työssä käytettiin Pettersson D240X lepakkodetektoria.

Sää maastokäyntien aikana oli hyvä (Taulukko 1). Pilvisyys on arvioitu asteikolla 1/8 (selkeä) ... 8/8 (pilvessä).

16.8.2024

KJ

Taulukko 1. Sää lepakkokartoitusöinä.

Päivämäärä	Lämpötila	Tuulen voimakkuus	Pilvisyys
16.6.–17.6.2024	16–17°C	tyyni, alle 1 m/s	8/8
9.7.–10.7.2024	20°C	tyyni, alle 1 m/s	1/8
13.8.–14.8.2024	20–21°C	tyyni, alle 1 m/s	4/8

3.3 Uhanalaisuusluokitus ja luontodirektiivi

Suomessa esiintyvistä lepakkolajeista uhanalaisiksi on määritelty ainoastaan ripsisiippa (EN) ja pikkulepakko (VU). Kaikki lepakkolajimme kuuluvat EU:n Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajilistaan. Luontodirektiivin liitteessä IV a mainitut eläinlajit ovat tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja. Luonnonsuojelulain 78 §:n mukaan lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Näitä ovat lisääntymispaikat, muut kesä-, kevät- ja syysaikaiset päiväpiilot sekä talvehtimispaikat.

Taulukko 1. Lepakoiden esiintymistyyppi, uhanalaisuus ja hallinnollinen asema.

Nimi	Tieteellinen nimi	Esiintymisen tyyppi	Uhanalaisuusluokka	Hallinnollinen asema
pohjanlepakko	<i>Eptesicus nilssonii</i>	Vakiintunut	LC (Elinvoimainen)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
etelänlepakko	<i>Eptesicus serotinus</i>	Satunnainen harhailija	NA (Arviointiin soveltumaton laji)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
isolepakko	<i>Nyctalus noctula</i>	Satunnainen harhailija	NA (Arviointiin soveltumaton laji)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
korvayökkö	<i>Plecotus auritus</i>	Vakiintunut	LC (Elinvoimainen)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
kimolepakko	<i>Vespertilio murinus</i>	Satunnainen harhailija	NA (Arviointiin soveltumaton laji)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
lampisiippa	<i>Myotis dasycneme</i>	Satunnainen harhailija	NA (Arviointiin soveltumaton laji)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
vesisiippa	<i>Myotis daubentonii</i>	Vakiintunut	LC (Elinvoimainen)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
isoviikisiippa	<i>Myotis brandtii</i>	Vakiintunut	LC (Elinvoimainen)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
viikisiippa	<i>Myotis mystacinus</i>	Vakiintunut	LC (Elinvoimainen)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
ripsisiippa	<i>Myotis nattereri</i>	Vakiintunut	EN (Erittäin uhanalainen laji)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
pikkulepakko	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Vakiintunut	VU (Vaarantunut)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
vaivaislepakko	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Satunnainen harhailija	NA (Arviointiin soveltumaton laji)	EU:n luontodirektiivin IV-liite
kääpiölepakko	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	Satunnainen harhailija	NA (Arviointiin soveltumaton laji)	EU:n luontodirektiivin IV-liite

3.4 EUROBATS

Suomi liittyi Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS) vuonna 1999. Sopimus velvoittaa osapuolimaita huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta sekä tutkimusta ja kartoituksia lisäämällä. EUROBATS-sopimuksen mukaan osapuolimaiden tulee pyrkiä säästämään lepakoille tärkeitä ruokailualueita sekä siirtymä- ja muuttoreittejä.

3.5 Lepakoiden käyttämien alueiden luokitus

Tampereella käytettävä lepakkoalueiden arvoluokitus noudattelee Suomen lepakotieteellisen yhdistys ry:n esittämää suositusta (SLTY 2023):

Luokka I:	<p>Lainsäädännöllä suojellut kohteet. <i>Lisääntymis- tai levähdyspaikka sekä niiden käytölle kriittiset yhteydet.</i></p> <p>Hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulain nojalla kielletty. Luokan I alueella tarkoitetaan sitä kohdetta, jossa lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikka sijaitsee. Kyseessä voi olla esimerkiksi rakennus, puu, linnun- tai lepakonpönttö, maakellari, bunkkeri, kallionkolo tai mikä tahansa muu kohde, jossa lepakot oleskelevat säännöllisesti vuodenajasta tai vuorokaudenajasta riippumatta.</p> <p>Lisääntymis- tai levähdyspaikan lisäksi luokan I alueeseen tulee mahdollisuuksien mukaan sisällyttää siirtymäreitti, jota pitkin kyseessä oleva laji voi siirtyä kohteeseen ja sieltä pois. Siirtymäreitti voidaan helposti osoittaa, jos kyseinen reitti on lepakoiden kannalta ainoa mahdollinen, tai jos lepakoiden havaitaan toistuvasti käyttävän sitä. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen ympärillä olevat alueet voivat myös olla ensiarvoisen tärkeitä, sillä ne tarjoavat lepakoille välttämättömiä saalistusalueita ja siirtymäreittejä. Ympäröivien alueiden hävittäminen tai heikentäminen voi vaikuttaa haitallisesti myös luokan I kohteeseen. Tällaiset alueet kuuluvat kuitenkin ensisijaisesti luokkaan II.</p>
Luokka II:	<p>Erityisen tärkeät kohteet. <i>Ravinnonsaannin kannalta tärkeä alue tai siirtymäreitti.</i></p> <p>Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee ottaa huomioon (EUROBATS-sopimus ja LSL 4 § sekä MRL 28 §, 39 § ja 54 §). EUROBATS-sopimus velvoittaa jäsenmaitaan suojelemaan esimerkiksi lainsäädännöllä lepakoita ja niiden tärkeitä saalistusalueita ja siirtymäreittejä. Luokan II alueet on Suomessa pyrittävä säilyttämään maankäytössä. Luokan II lepakkoalueilla esiintyy lepakoita säännöllisesti. Kyseessä on ravintoa tarjoava alue, mahdollinen tai todettu tärkeä siirtymäreitti tai näiden yhdistelmä.</p> <p>Ympäristö on usein alueella esiintyville lajeille tyypillinen. Luokan II alueiden luokituksessa ja rajaamisessa kiinnitetään erityistä huomiota viiksisiippalajien, vesisiipan, korvayökön ja harvinaisempien lajien esiintymiseen. Alueella esiintyy melkein poikkeuksetta useita lepakolajeja pitkin kesää ja yhtäaikaisten havaintojen määrä on suurempi kuin luokan III alueilla. Joskus luokan II alue voi olla erityisen tärkeä myös yhdelle lajille, mikäli tämä on selvästi todettavissa sen saalistusalueeksi.</p>

Luokka III:	Monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet. <i>Muu lepakoiden käyttämä alue.</i> Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon. Luokan III lepakkoalue voi olla lepakoiden käyttämä saalistusalue, tai muu lepakoille tärkeä alue. Havaintomäärät ovat kuitenkin pienemmät kuin luokan II alueilla ja lajimääräkin on usein pienempi. Ympäristö ei aina ole lepakoille yhtä sopiva kuin luokan II alueella tai lepakot esiintyvät alueella vain tiettyyn aikaan kaudesta. Kaikki alueet, joilla lepakoita on havaittu, vaikka lajeja olisi useampia, eivät automaattisesti ole luokkaa III (esimerkiksi vähäinen määrä). Toisaalta luokkaan III voidaan rajata perusteluista syistä alueita myös ilman yhtäkään lepakkohavaintoa, jos sen voidaan arvioida olevan rakennepiirteiltään lepakoille soveltuva tai se toimii esimerkiksi luokan II tukialueena.
--------------------	--

3.6 Epävarmuudet

Selvitystyön epävarmuustekijät liittyvät luonnon vuotuisen vaihteluun sekä maastoinventointien rajalliseen keston. Inventointitulokset ilmentävät aina hetkellistä luonnon tilaa, joka voi jossain määrin vaihdella vuosittain. Niinpä alueella voi esiintyä joinain vuosina lajeja, joita ei tässä kartoituksessa havaittu.

Lepakkokartoitus perustuu Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen kartoitusohjeiden mukaisesti kolmeen eri aikaan kesästä tehtyyn kartoituskertaan. Inventointeihin käytetty maastotyömäärä arvioidaan riittäväksi.

Epävarmuustekijät huomioiden voidaan todeta, että selvityksessä on pystytty kartoittamaan alueella esiintyvä lepakkolajisto ja lepakoille tärkeät alueet maankäytön suunnittelun kannalta riittävällä tarkkuudella.

4 Tulokset

Sekä kesäkuussa että heinäkuussa ei lepakoita tavattu. Elokuussa alueella ruokaili yksi pohjanlepakko Pättiniemen puistossa, puuston reunaosalla (Taulukko 2 Kuva 3. Selvitysalueella on muu lepakoiden käyttämä alue (pohjanlepakon ruokailualue, havainto 13.–14.8.2024) ja selvitysalueelta on kulkuyhteys Pättiniemenpuiston Pyhäjärveen ranta-alueelle, mistä on aikaisemmin tehty havaintoja pohjanlepakoista. Kuva 3). Tulos ilmentää hyvin lepakoiden liikkumista elinpiirillä. Lepakoiden elinpiirin koko vaihtelee kesän aikana merkittävästi (De Jong 1994, Kosonen 2008, Frafjord 2013). Loppukesällä, lisääntymiskauden jälkeen ja öiden pimentyessä, lepakot levittäytyvät tasaisemmin erilaisiin ympäristöihin. Pohjanlepakoiden saalistusalue voi elokuussa ulottua jopa 30 kilometrin päähän.

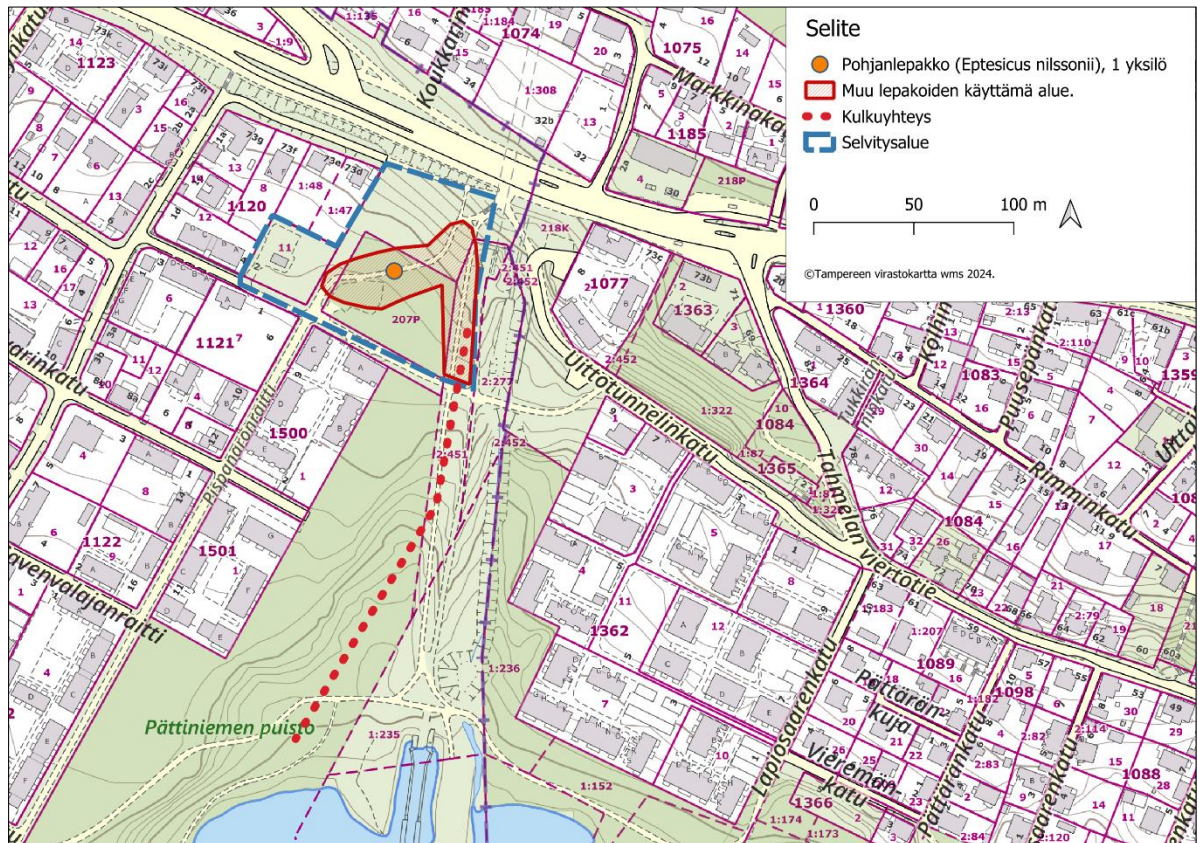
16.8.2024

KJ

Selvitysalueelta on puustollinen kulkuyhteys Pättiniemenpuiston Pyhäjärveen ranta-alueelle, mistä on aikaisemmin tehty havaintoja pohjalepakoista (Siivonen & Wermundsen 2008). Pättiniemen puisto on myös liito-oravan kulkureitti sekä sille soveltuvaa elinympäristöä.

Taulukko 2. Havainnot.

Päivämäärä	Laji	Määrä
16.6.–17.6.2024	-	-
9.7.–10.7.2024	-	-
13.8.–14.8.2024	pohjanlepakko	1

Kuva 3. Selvitysalueella on muu lepakoiden käyttämä alue (pohjanlepakon ruokailualue, havainto 13.–14.8.2024) ja selvitysalueelta on kulkuyhteys Pättiniemenpuiston Pyhäjärveen ranta-alueelle, mistä on aikaisemmin tehty havaintoja pohjalepakoista.

5 Johtopäätökset ja suositukset

Selvitysalueelta tavattiin pohjanlepakko loppukesästä. Pättiniemenpuiston pohjoisosa on muu lepakoiden käyttämä alue ja se tukee koko Pättiniemenpuiston lepakkoyhteisöä.

Pispalan entisen neuvolatontin asemakaavan tavoitteena on osoittaa kiinteistölle puretun rakennuksen korvaavaa rakennusoikeutta asuinrakentamista varten. Tontin rakentaminen ei vaikuta Pättiniemenpuiston pohjoisosan luonteeseen, eikä heikennä pohjalepakoiden mahdollisuutta ruokailla puistoalueen pohjoisosalla. Pättiniemenpuiston pohjoisosan nykyistä valaistusta ei ole syytä lisätä.

6 Lähteet

Bat Conservation Trust 2007: Bat Surveys – Good Practice Guidelines. Bat Conservation Trust, London.

De Jong, J. 1994: Habitat use, home-range and activity pattern of the northern bat (*Eptesicus nilssonii*) in a hemiboreal coniferous forest. *Mammalia* 58: 535–548.

Diez C. & Kiefer, A. 2016: Bats of Britain and Europe. Bloomsbury Publishing. UK.

Frafjord, K. 2013: Influence of night length on home range size in the northern bat *Eptesicus nilssonii*. *Mammalian Biology - Z. Für Säugetiere* 78: 205–211.

Kosonen, E. 2008: Lepakkojen salatut elämät – Pohjanlepakkoyhdyskunnan radiotelemetriatutkimus. Turun ammattikorkeakoulun raportteja 74.

Siivonen, Y. & Wermundsen, T. 2008: Pispalan lepakkokartoitus 2008, Kartoitusraportti Syyskuu 2008.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 2023: Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille.

Virtanen, T. & Vihervaara, P. 2009: Pispalan lepakkokartoituksen tarkennus 2009. Biologitointo Vihervaara Oy.